

Ivan Langerholz:

Šola lepega vedenja.

10. Pri jedi.

Tudi jesti se bomo učili v šoli lepega vedenja. Pravzaprav ne jesti, ampak lepega vedenja pri jedi.

Jemo navadno pri mizi. Tudi, če ješ kosček kruha ali jabolka, jej najrajši pri mizi, ne pa kje na sredi hiše. Kruha ne trgaj kar z zobmi; ravnotako ne grizi z njimi jabolk. Kruh lomi in posamezne kosčke nosi v usta, jabolka pa lepo z nožem razreži. Če ješ sadje, ki ima koščice (češnje, češplje in dr.), koščic nikar ne požiraj. To je nevarno, pa tudi znak prevelike požrešnosti. A tudi po sobi pešk ni treba metati! Položi jih na krožnik ali v kako drugo primerno posodo, ki jo imaš poleg sebe.

Zjutraj, opoldne in zvečer ponavadi molimo pred jedjo in po jedi. Ali ti tudi? Marsikje to lepo navado opuščajo, kar pa ni prav. Živina naj le je, ne da bi prej molila, človek pa ne sme! Um ima.

Pri jedi ne bodi kakor boštanjski Janez Nemiren, ki zdaj brca z nogami, zdaj gleda okrog sebe, pa ga prime tudi ta bolezen, da govori ali pa se smeje ravno takrat, ko ima polna usta žgancev. Pa kopanjskega Jožeta Požrešen tudi ni posnemati. Ta bi se rad kar hitro najedel, pa nosi v usta prevelike kose — parkrat jih prevrže po ustih, pa jih hitro odpravi želodcu v nadaljnjo obdelavo. Hito požirati in z zobmi jedi premalo premleti, pa ni zdravo. Kjer je navada, da vsi zajemajo iz ene sklede, nosi tak Jože Po-

žrešen vedno prepolne žlice; zato pa vidiš od sklede do njega celo dolgo rajdo potreseno z odpadki jedi. Kako je to grdo! Zlasti, če pride na mizo kaj boljše — oh, kako tak človek hiti, da bi se preveč ne zamudil! In če je jed tudi prevroča, mu nič ni mar. In koliko zbaše vase! Dokler ni vreča polna, mora nakladati. Drugega dne je pa bolan: trebuh ga boli, glava ga boli. To morate pomniti: prehitro jesti, prevroče jedi jesti, preveč jesti, je zdravju škodljivo.

Tudi ni lepo, če kdo prevroče jedi piha. Posebno, če kdo piha z vso silo, tako da letí okrog njega. Ako je jed prevroča, malo počakaj; saj menda nisi tako lačen, da bi medtem umrl.

Kjer je pa v navadi, da jedo s krožnikov — in to je že tudi marsikje na kmetih navada — pa nikar ne posnemajte tistega, ki se mu pravi France Nepočakan. Če ne dobi prvi svoje jedi na krožnik, se pa šobi in cmeri. Včasih hoče naložiti kar s svojo žlico ali pa zgrabiti meso kar z lastnimi vilicami, čeprav so mu mama že najmanj desetkrat povedali, da je to nedostojno. Tudi si vedno izbira največje in najboljše kose iz sklede, pa jezno in poželjivo gleda, kaj bodo naložili drugi na svoj krožnik. Najprimerneje bo, če starši otrokom razdelé jed na krožnike oziroma v skodelice.

Pri jedi pazite na obleko, da je preveč ne pomazate. Pa tudi umazani ne sedajte k mizi, zlasti še takrat ne, če so pri isti mizi tuji ljudje. Kar z rokami segati v skledo, kakor ponekod jedo salato, je jako grdo in nedostojno.

Jemo z žlico ali pa z vilicami v roki. Glej, kako boš žlico držal! Kakšen Tone Neroda jo drži včasih z vsemi petimi prsti, kakor bi bil v strahu, da mu zdajdaj pade iz roke. Marsikdo pa naklada

jedi tudi na nož, nabada jedila na noževo konico in jih tako nosi v usta. Ali je to lepo? Nož vendar ni jedilno orodje. Pa tudi nevarno je tako početje: lahko se urežeš. Vilice v levico, nož pa v desnico, tako, pravijo, da je najprimerneje jesti.

Z jedilnim orodjem se pa tudi nikar ne igrajte in ne razbijajte z njim po mizi. Če treba kaj razrezati, ne držite vilic preveč pokonci, sicer bodo izpodletele, meso ali štruklji bodo šli pa rakom žvižgat pod mizo, a pod vilicami bo zacvililo, da bo šlo tebi in drugim skozi ušesa.

Če se ti kaj zatakne med zobe, nikar ne segaj z nožem v usta! Dobodi ali pa si prireži zobotrebec, deni roko pred usta in si osnaži zobe.

Včasih je videti, da so knjige iz šolskih knjižnic vse polne krušnih drobtin. To je znamenje, da učenci bero in zraven kruh jedo. Zato je pa tudi toliko knjig raztrganih in razmesarjenih. Prav, če radi berete; drobtin pa nikar ne potresajte po knjigah, še manj pa pustite v njih!

Rozika Sladkosnedica ima pa to navado, da briše krožnike s kruhom ali celo kar obliže. Zlasti, če je bila na krožniku pečenka, ali če je bilo na njem kaj sladkega. Seveda je krožnik potem snažen in lep, kakor je; navada, ki jo ima Rozika, je pa prav grda, zato je ni priporočati.

Še par besedi o pijači!

Dokler nimate praznih ust, nikar ne pijte! Jestu in pitu hkrati, je nevarno, lahko bi se kateri zadušil.

Če si pa jedel gorka jedila, ni zdravo za zobe, če piješ nato mrzlo pijačo. Malo potrpi, da se zobje ohladi, pa bo za zobe bolje.

Najboljša pijača je voda in mleko. Nikar ne segajte po opojnih pijačah, zlasti po žganju nikdar!

Kadar ti je vroče, ne pij nobene mrzle pijače. Le malo zatajevanja je treba, pa si boš ohranil zdravje, sicer je boš pa zapravil,

H koncu vam še enkrat priporočam zmernost v jedi in pijači. Zmernost je zdravje, nezmernost je smrt. Iz jedi in pijače se nikoli ne norčujte; to delajo presiti ljudje, ki nočejo vedeti, da je vse božji dar, in ne pomislijo, koliko se je moral drug človek truditi, da more on te darove uživati. Varujte se sladkosnednosti!

Tako! Kaj bi bilo, ko bi prišel med počitnicami enkrat k vam na dom pogledat, kako kaj izpolnujete to, kar ste se naučili v šoli lepega vedenja? Ali bi bil vesel?

(Nadaljevanje.)

Žaras Vasiljev:

V ajdi.

Ko Velika gospojnica
približa se,
pobožno kmetič sred polja
pokriža se.

Že bela ajda tupatam
vzcvetela je;
čebela rádosno v svoj hram
zletela je.

Jn pravila je družbi vsi,
da vé za cvet,
ki belkast je in malo rdí
in hrani med.

Čebele se čudile so
in šle v poljé:
medu pijane bile so —
kot strup hudé.

